

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 613/2022-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Dubnica nad Váhom, zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, IČO 36 833 533, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 1TdoV/7/2019 v období po právoplatnosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 92/2022-25 zo 6. apríla 2022 a o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Trenčín, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, IČO 35 943 882, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 1TdoV/7/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 1TdoV/7/2019 po právoplatnosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 92/2022-25 zo 6. apríla 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 1TdoV/7/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému po **1 500 eur**, ktoré **je** im Najvyšší súd Slovenskej republiky **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nález.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania vo výške **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania vo výške **757,74 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 2. novembra 2022 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v dovolacom konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 92/2022-25 zo 6. apríla 2022. Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 4 000 eur.

2. Ústavnému súdu bola 4. novembra 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v tom istom dovolacom konaní. Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vyslovil porušenie ním označených práv, prikázal najvyššiemu súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 58/2022-6 z 23. novembra 2022 bolo konanie o sťažnostiach spojené na spoločné konanie a uznesením č. k. IV. ÚS 613/2022-14 z 29. novembra 2022 boli ústavné sťažnosti sťažovateľov prijaté na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Uvedené uznesenie o prijatí na ďalšie konanie bolo prijaté vo IV. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duřu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca). Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2023 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2023 stal členom III. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bodu 5 a čl. XI bodu 1 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný III. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

5. Ústavný súd zistil nasledovný skutkový stav:

6. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. 2T/24/2016 z 18. októbra 2017 uznaný vinným zo zločinu machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchatelstvom v jednočinnom súbehu s obzvlášť závažným zločinom zneužívania právomoci verejného činiteľa a obzvlášť závažným zločinom porušovania povinností pri správe cudzieho majetku, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody na 12 rokov, peňažný trest a trest zákazu činnosti. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] bol uvedeným rozsudkom špecializovaného trestného súdu uznaný vinným zo zločinu machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchatelstvom, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody na 9 rokov, peňažný trest a trest zákazu činnosti.

7. Na základe podaných odvolaní vo veci rozhodol najvyšší súd rozsudkom č. k. 5To/2/2018 z 15. novembra 2018, ktorým napadnutý rozsudok špecializovaného trestného súdu zrušil, uznal sťažovateľov za vinných a uložil [REDAKOVANÉ] trest odňatia slobody na 11 rokov a [REDAKOVANÉ] trest odňatia slobody na 9 rokov, ktoré v súčasnosti vykonávajú, a tiež peňažné tresty a tresty zákazu činnosti.

8. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] podal proti rozsudku odvolacieho súdu 5. apríla 2019 dovolanie. Pôvodne bol sudcom spravodajcom vo veci JUDr. Libor Duľa, u ktorého došlo 10. októbra 2019 k prerušeniu výkonu funkcie sudcu z dôvodu vymenovania do funkcie sudcu ústavného súdu, a novému sudcovi spravodajcovi JUDr. Františkovi Moznerovi bola vec pridelená 11. novembra 2019.

9. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] podal najvyššiemu súdu dovolanie 12. februára 2020, ktoré bolo ako súvisiaca vec pridelené senátu, ktorému bola už skôr pridelená vec [REDAKOVANÉ].

10. Opakovane došlo k zmenám v zložení dovolacieho senátu, a to 28. októbra 2020 zánik funkcie sudcu JUDr. Štefana Michálíka a 1. augusta 2021 sudkyne JUDr. Aleny Šiškovéj.

11. Na verejnom zasadnutí 24. marca 2022 najvyšší súd rozhodol o podaných dovolaniach sťažovateľov tak, že tieto uznesením zamietol. Lehota na vyhotovenie rozhodnutia bola predĺžená do 20. júna 2022 a vyhotovené rozhodnutie bolo expedované 28. novembra 2022.

12. Predmetné dovolacie konanie na najvyššom súde bolo ústavným súdom už opakovane preskúmané. Ústavný súd na základe prvej ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] rozhodol nálezom č. k. III. ÚS 402/2020 z 28. januára 2021 tak, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo porušené postupom najvyššieho súdu v dovolacom konaní, a prikázal, aby najvyšší súd konal bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd na základe druhej ústavnej sťažnosti toho istého sťažovateľa nálezom č. k. I. ÚS 92/2022 zo 6. apríla 2022 rozhodol, že základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v dovolacom konaní po právoplatnosti predchádzajúceho nálezu ústavného súdu bolo porušené, vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti ústavný súd nevyhoviel.

II. Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľov

13. K ústavnej sťažnosti sťažovateľa sa vyjadril predseda senátu 1TdoV najvyššieho súdu, poukázal na náročnosť veci v z hľadiska rozsahu spisového materiálu, ktorý tvorí 22 zväzkov (takmer 7000 strán) a 11 príloh. Poukázal tiež na personálne zmeny, v dôsledku ktorých došlo opakovane k zmenám v zložení dovolacieho senátu. O podanom dovolaní bolo navyše potrebné rozhodnúť v 5 člennom senáte, čo v spojení s vyhláseným núdzovým stavom a karanténou jednotlivých sudcov bránilo rozhodnutiu vo veci. Sudcovia sa v režime opatrení na zabránenie šírenia COVID-19 sústredili na prácu v 3-členných senátoch, ktoré rozhodujú o väzbe a taktiež ako odvolacie senáty o odvolaniach vo veci viny a trestu, teda vo veciach s vyššou prioritou z pohľadu rýchlosti rozhodovania. Predmetná vec sa navyše týka tzv. nástenkového tendra a verejné pojednávanie v tejto veci vzbudzuje záujem novinárskej obce a verejnosti, na čo bolo potrebné prihliadať pri určení termínu verejného pojednávania. Uviedol tiež, že zasadnutie 5-členného senátu bolo komplikované aj dovolenkami sudcov a verejnosti známym poddimenzovaním trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu. Zdôraznil, že termín verejného zasadnutia bol určený tak, že toto sa uskutočnilo 24. marca 2022, do mesiaca po ukončení núdzového stavu.

14. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] sa k stanovisku najvyššieho súdu nevyjadril.

15. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] v replike k argumentom najvyššieho súdu o existencii výnimočného stavu, preferovaní rozhodovania vecí v trojčlenných senátoch, zaťažnosti na najvyššom súde uviedol, že ústavný súd sa s touto argumentáciou vysporiadal už v predchádzajúcich nálezoch vo veci a nepovažoval ich za relevantné z hľadiska meritórneho posúdenia. Účastník konania nemôže byť podľa jeho názoru postihovaný za to, že jeho vec patrila do pôsobnosti špecializovaného trestného súdu, v prípade ktorého je na dovolanie príslušný päťčlenný senát. Nie je tiež zrejmé, ako záujem novinárskej verejnosti o súdne konanie súvisí s jeho rýchlosťou, keďže mnohé iné trestné veci so zvýšeným záujmom novinárskej obce boli i v čase pandémie najvyšším súdom rozhodované a prejednávané za účasti verejnosti a zástupcov médií. Za najpodstatnejšie však považoval, že najvyšší súd sa ani nepokúsil odôvodniť fázu vypracovania písomného uznesenia, ktoré trvalo od 24. marca 2022 do 28. novembra 2022. Táto lehota nemôže byť ústavnoprávne akceptovateľná, a to nielen s ohľadom na lehotu predpísanú Trestným poriadkom (na vypracovanie písomného uznesenia), ale najmä s dôrazom na to, že od doručenia písomného uznesenia záviselo podanie ústavnej sťažnosti zo strany sťažovateľa.

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

18. Predmetom napadnutého konania je dovolanie proti rozsudku vo veci machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchateľstvom, ktoré už ústavný súd v predchádzajúcich nálezoch vo veci označil za zložitejšie, a to s ohľadom na spáchanú trestnú činnosť a počet obvinených. Pri posudzovaní zložitosti veci bolo potrebné prihliadnuť aj na už uvedený značný rozsah spisového materiálu. Vzhľadom na okolnosti a charakter predmetného konania možno toto konanie považovať za skutkovo aj právne zložitejšie.

19. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v konaní o predmetnom návrhu, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v konaní o danom návrhu k zbytočným priet'ahom.

20. Napokon ústavný súd hodnotil postup najvyššieho súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v konaní, vychádzajúc z ústavných sťažnosti, vyjadrenia najvyššieho súdu, pri zohľadnení predchádzajúcich rozhodnutí ústavného súdu vo veci. V preskúmanom dovolacom konaní bola už dvakrát nálezom ústavného súdu konštatovaná zistená nečinnosť najvyššieho súdu, bolo vyslovené porušenie základného práva sťažovateľa a už v roku 2021 v poradí prvým nálezom mu bolo uložené konať bez zbytočných priet'ahov. Dovolacie konanie napriek uvedenému trvalo tri roky, konanie aj po právoplatnosti posledného nálezu sa vyznačovalo nečinnosťou, keď len samotné vyhotovenie a doručovanie uznesenia o zamietnutí dovolania trvalo 8 mesiacov.

21. K argumentácii najvyššieho súdu o prekážkach pri rozhodovacej činnosti v súvislosti s pandémiou COVID-19 ústavný súd už vo svojej judikatúre uviedol, že nemôže nevziať do úvahy aj okolnosti pandémie a s ňou spojených obmedzení, ktoré sa významne dotkli aj výkonu súdnictva. Ani to však nezabavuje všeobecné súdy povinnosti pokúsiť sa využiť efektívne všetky dostupné procesné prostriedky na ukončenie konania v prvej inštancii meritórnym rozhodnutím (IV. ÚS 518/2020). Ústavný súd tiež konštatoval, že ani epidemiologická situácia nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020).

22. V súvislosti s argumentáciou predsedu senátu o personálnom a organizačnom zabezpečení činnosti najvyššieho súdu a poddimenzovaním trestnoprávneho kolégia ústavný súd uvádza, že si je vedomý náporu vecí, s ktorými sa musia všeobecné súdy vysporiadať a ktorý je spôsobený aj personálnymi a organizačnými dôvodmi, ktoré majú systémový základ. No ústavnému súdu neostáva iné, ako zotrvať na svojej judikatúre, podľa ktorej takéto okolnosti nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a nezabavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za priet'ahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nie je pomenovanie príčin priet'ahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve,

predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter (III. ÚS 103/2021).

23. Možno tak uzavrieť, že celková dĺžka trvania dovolacieho konania vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia konečného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote a najvyšší súd napriek predchádzajúcemu príkazu konať bez zbytočných prieťahov ani po poslednom náleze vo veci nepostupoval v konaní s náležitou sústredenosťou a efektívnosťou. Osobitne sa tak dialo postupom najvyššieho súdu po vyhlásení uznesenia o zamietnutí dovolaní na verejnom zasadnutí až do jeho písomného vyhotovenia. Je za hranicou ústavnej akceptovateľnosti, aby sa rozhodnutie súdu v akokoľvek zložitej veci vyhotovovalo osem mesiacov. Ústavný súd tiež konštatuje, že najvyšší súd nielenže nezohľadnil, ale celkom evidentne nerešpektoval závery predchádzajúcich nálezov vo veci.

24. Postupom najvyššieho súdu tak došlo k neprimeraným prieťahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva oboch sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

25. Keďže príkaz konať bez zbytočných prieťahov bol už uložený predchádzajúcim nálezom ústavného súdu a konanie vo veci už bolo právoplatne skončené, zanikol dôvod na uloženie povinnosti najvyššiemu súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy. Preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel.

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva.

27. V prechádzajúcich dvoch nálezoch ústavný súd dospel k záveru, že vyslovenie porušenia práv sťažovateľa predstavuje dostatočné zadosťučinenie a primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nepriznal.

28. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na okolnosti prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na dĺžku konania, zohľadnil predmet a povahu sporu, už opakovane vyslovené porušenie práv postupom najvyššieho súdu a priznal každému zo sťažovateľov primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1500 eur, ktoré je im najvyšší súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhom sťažovateľov nevyhovel.

V.
Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania.

30. Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3 a § 16 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,50 eur a náhrada výdavkov je vo výške 11,63 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a náhrada výdavkov je vo výške 12,52 eur. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu predstavuje sumu 492,31 eur vrátane DPH. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) a jeden právny úkon v roku 2023 (vyjadrenie), čo spolu predstavuje sumu 757,74 eur vrátane DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu